

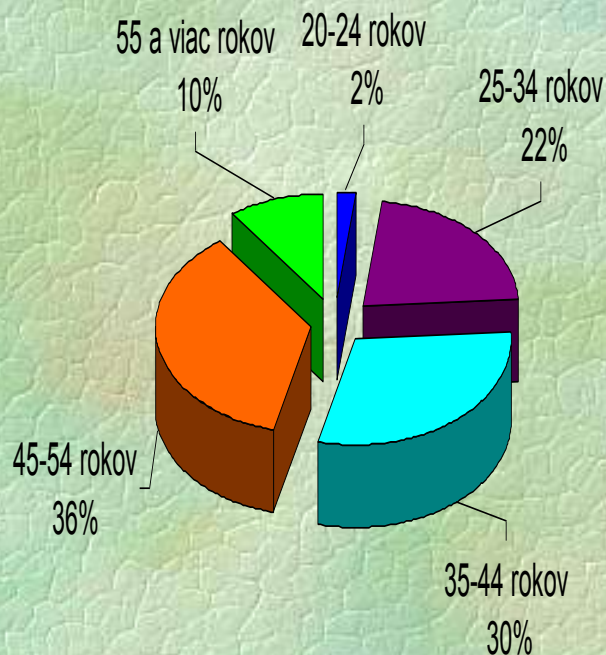

Osoby so zrakovým postihnutím na trhu práce

Výsledky empirického výskumu v súbore ekonomicky aktívneho obyvateľstva so zrakovým postihnutím

Profil pracujúcich osôb so zrakovým postihnutím

Graf 1. Veková štruktúra respondentov

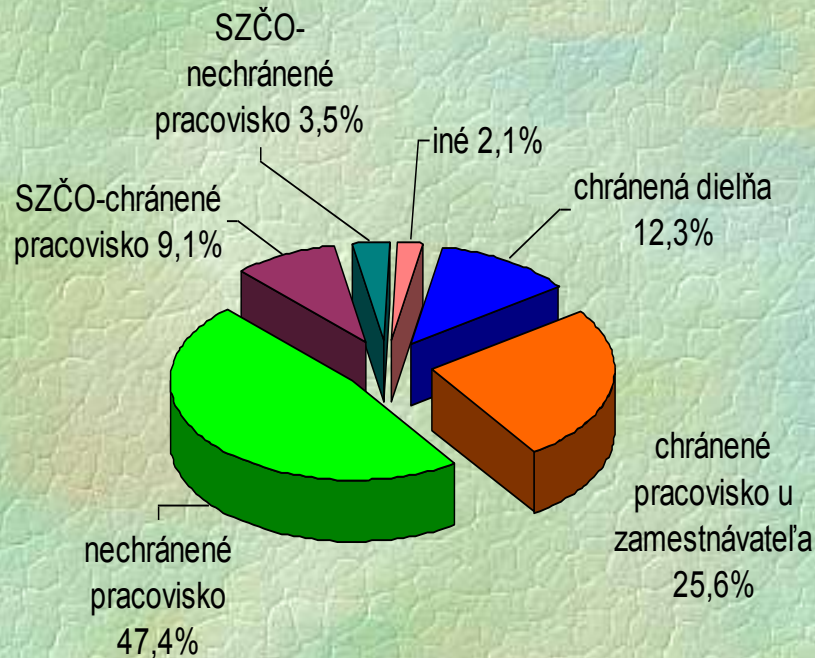
- Väčšina zrakovo postihnutých pracujúcich osôb vo výberovom súbore bola v strednom a vyššom strednom veku – vekové kohorty 35-44 rokov a 45-54 rokov tvoria spolu 66%, podiel vekovo mladšej zložky (20-24 rokov a 25-34 rokov) predstavovala 22%. Desatinu súboru tvorili osoby vo veku 55 a viac rokov.
- Drvivá väčšina zrakovo postihnutých pracujúcich disponuje stredoškolským vzdelaním (56% SŠ bez maturity, 25,4 % SŠ s maturitou). Vyššie a vysokoškolské vzdelanie má 14,2% pracujúcich osôb so zrakovým handicapom a len 4% má základné vzdelanie. Nebol zaznamenaný výskyt osôb bez vzdelania.

- Pracujúca osoba so zrakovým postihnutím je prevažne nevidiacou alebo prakticky nevidiacou osobou (24%-nevidiaci, 48% -prakticky nevidiaci). Každý štvrtý bol slabozrakou osobou (25%) a 1,3%-ami boli reprezentovaní osoby s poruchami binokulárneho videnia.
- Bola zaznamenaná výrazná rodová diverzita v jednotlivých skupinách funkčnej poruchy zraku. Medzi nevidiacimi, prakticky nevidiacimi a osobami s poruchami binokulárneho videnia je prevalencia mužov, medzi slabozrakými osobami je vyššie zastúpenie žien.

Pohlavie	<i>Nevidiaci</i>	<i>Prakticky nevidiaci</i>	<i>Slabozrakí</i>	<i>Poruchy binok.videnia</i>
muži	70%	57%	47%	75%
ženy	30%	43%	53%	25%
spolu	100%	100%	100%	100%

Sféra pracovného uplatnenia osôb so zrakovým handicapom

Graf 3 Pracovisko respondentov

- Pracovné pozície: vedúci a riadiaci zamestnanci, odborní duševní pracovníci, technický personál, zdravotníckí pracovníci, administratívni zamestnanci, prevádzkoví zamestnanci v službách, kvalifikovaní robotníci, obslužný personál a pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci a SZČO.
- Miesto pracovného uplatnenia nevidiacich a slabozrakých osôb je spravidla otvorený trh práce t.j. nechránené pracovisko u zamestnávateľa.

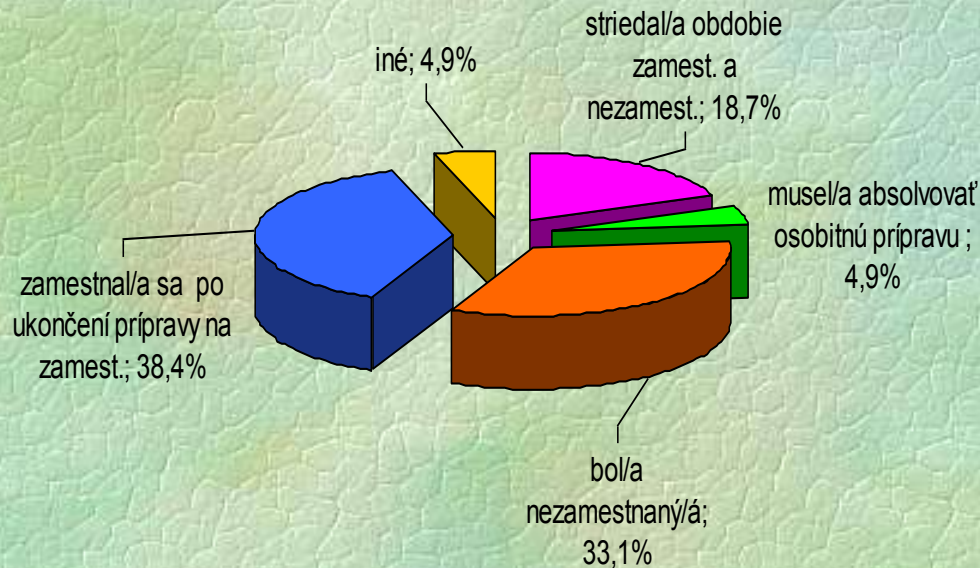
- Chránené zamestnanie je miestom pracovného uplatnenia najmä nevidiacich a prakticky nevidiacich: 83% z nich pracuje v chránených dielňach a 74% na chránenom pracovisku u zamestnávateľa.
- Viac ako tretina (38%) slabozrakých pracovníkov pracuje v chránenom zamestnaní: 14% -v chránenej dielni a 24% - na chránenom pracovisku u zamestnávateľa.
- V nechránenom zamestnaní našlo pracovné uplatnenie 19% nevidiacich, 51% -prakticky nevidiacich a 30% - slabozrakých.
- Nízke zastúpenie pracujúcich s poruchou binokulárneho videnia neumožnilo korektnú štatistickú analýzu ich postavenia na trhu práce .

Typ práce a pracovního úvazku

- Drtivá väčšina (87%) zrakovo postihnutých pracovníkov pracuje v pracovnom pomere na dobu určitú, každý deviaty (11%) pracuje v pracovnom pomere na dobu určitú.
- Väčšina zrakovo postihnutých pracovníkov (81%) pracuje v štandardnom pracovnom režime t.j. na plný pracovný úväzok; zatiaľ čo necelá pätina (19%) pracuje v pracovnom režime na skrátený pracovný čas.
- Typ pracovného úväzku a typ pracovného úväzku nevykazuje štatistickú závislosť od typu zrakového postihnutia.
- V pracovných pomeroch na dobu neurčitú pracuje viac mužov (56%-muži a 44%-ženy) oproti ženám. Aj v dočasných, príležitostných a sezónnych pracovných pomeroch pracuje viac mužov ako žien (65% - muži a 35% - ženy).
- Pracujúci muži so zrakovým postihnutím dominujú aj medzi pracujúcimi na plný pracovný čas (60% -muži a 40% -ženy). Je pozoruhodné, že na skrátený pracovný čas pracuje takmer rovnaké percento mužov a žien (51%-muži a 49%- ženy)

Prístup zrakovo postihnutých osôb k platenému zamestnaniu

Čo predchádzalo získaniu zamestnania

- Polovica respondentov uviedla, že pred získaním súčasného zamestnania bola nezamestnaná (33%- bolo pred získaním súčasného zamestnania nezamestnaná a 19 % striedala stav zamestnanosti a nezamestnanosti)
- Viac ako tretina (38%) respondentov získala zamestnanie ihneď po ukončení prípravy na zamestnanie
- Výsledky výskumu preukázali, že šance získať zamestnanie rastú s gradujúcim vzdelaním

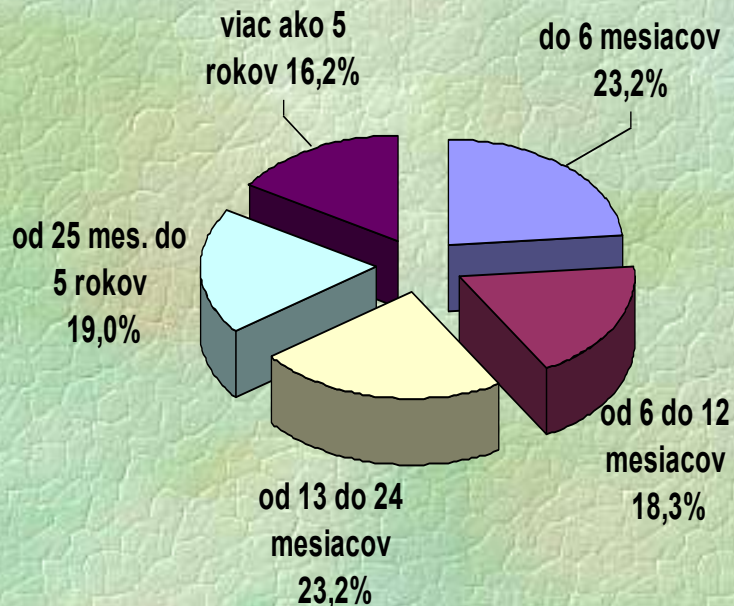
- Zatiaľ čo v skupine respondentov so základným vzdelaním ihneď po ukončení prípravy na povolanie získal zamestnanie každý piaty respondent, v skupine s vysokoškolským vzdelaním to bol každý tretí respondent
- Rizikom nezamestnanosti sú najviac ohrození osoby s nízkym (základným) vzdelaním, z ktorých polovica nenašla pracovné uplatnenie po ukončení prípravy na povolanie
- Komparácia prístupu k zamestnaniu u jednotlivých skupín podľa stupňa zrakového postihnutia preukázala, že najvyššiu úspešnosť pri pracovnom uplatnení mali nevidiaci respondenti (každý druhý nevidiaci respondent získal zamestnanie ihneď po ukončení prípravy na zamestnanie, zatiaľ čo v skupine prakticky nevidiacich to bol každý tretí respondent a v skupine slabozrakých takmer každý tretí respondent)

Facilitátory získania zamestnania

- Viac ako polovici (54%) respondentom so zrakovým postihnutím k získaniu súčasného zamestnania dopomohli neformálne sociálne siete (príbuzní, známi a priatelia)
- Značná časť respondentov získala zamestnanie vďaka osobnej aktivite a angažovanosti, a to prostredníctvom priameho kontaktovania sa na zamestnávateľa
- Jedným z preferovaných „mediátorov“ zamestnania sú verejné služby zamestnanosti; ktoré asistovali takmer štvrtine respondentov pri získaní zamestnania
- Najnižšie hodnotenie ako „mediátorov“ zamestnania majú agentúry podporovaného zamestnania a agentúry sprostredkovania zamestnania za úhradu

Nezamestnané osoby so zrakovým postihnutím

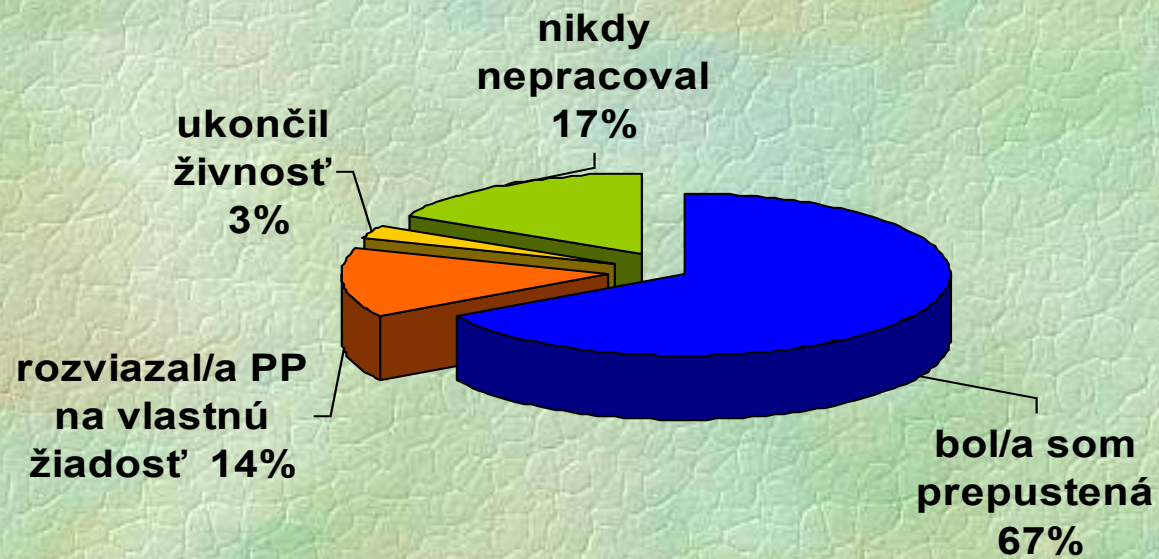
Distribúcia dĺžky trvania evidencie

- Stav nezamestnanosti pre osoby so zrakovým handicapom často krát môže znamenať jeho petrifikáciu a náchylnosť k dlhodobým formám nezamestnanosti
- U takmer dvoch tretín (59%) zrakovo postihnutých uchádzačov o zamestnanie doba evidencie v úrade PSVR prekročila jeden rok
- Takmer každý šiesty zrakovo postihnutý uchádzač o zamestnanie je vedený v evidencii úradu PSVR viac ako päť rokov.

- Dĺžka nezamestnanosti je závislá od stupňa vzdelania respondenta; t.j. náchylnosť k dlhodobým formám nezamestnanosti klesala so zvyšujúcim sa vzdelaním. Napr. pomer krátkodobých (do 6 mesiacov) a strednodobých (od 6 do 12 mesiacov) foriem nezamestnanosti a dlhodobých foriem (nad 12 mesiacov) predstavoval u respondentov so základným vzdelaním 22% k 78% a u respondentov s vysokoškolským vzdelaním 75% k 25%
- Najvyšší výskyt krátkodobých foriem nezamestnanosti (do 6 mesiacov) bol zaznamenaný k skupine nevidiacich respondentov
- Strednodobé formy nezamestnanosti (od 6 do 12 mesiacov) boli príznačné najmä pre prakticky nevidiacich a slabozrakých respondentov
- Dlhodobými formami nezamestnanosti v trvaní od 13 mesiacov do 24 mesiacov boli postihnutí najmä prakticky nevidiaci respondenti
- Výskyt veľmi dlhodobých foriem evidencie v úrade (od 25 mesiacov do 5 rokov) je charakteristicky pre respondentov s poruchami binokulárneho videnia
- Medzi uchádzačmi o zamestnanie s extrémne dlhodobými formami nezamestnanosti (viac ako 5 rokov) najvyšším podielom boli zastúpení prakticky nevidiaci a nevidiaci respondenti.

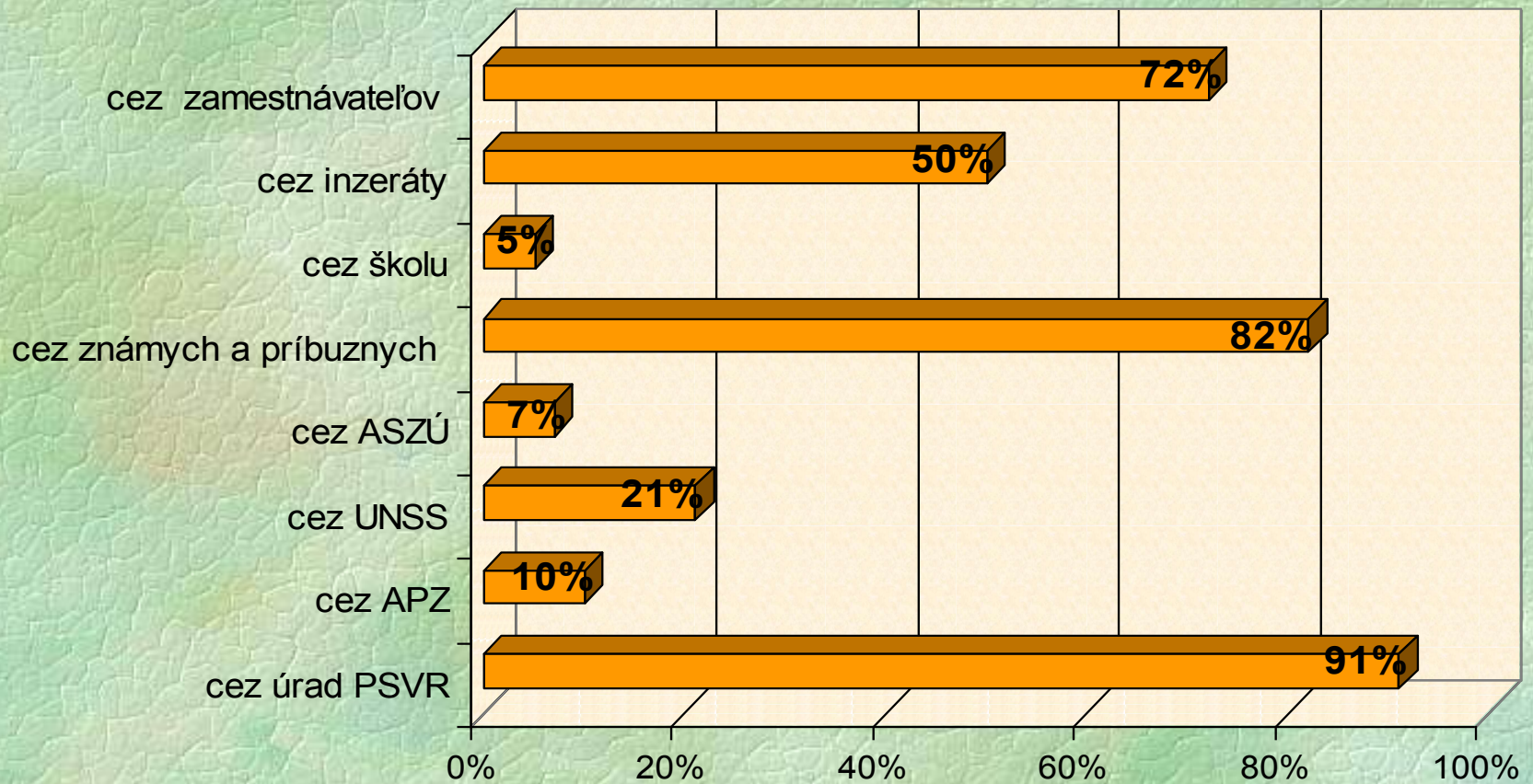
Dôvody nezamestnanosti respondentov

Predošlé zamestnanie respondentov

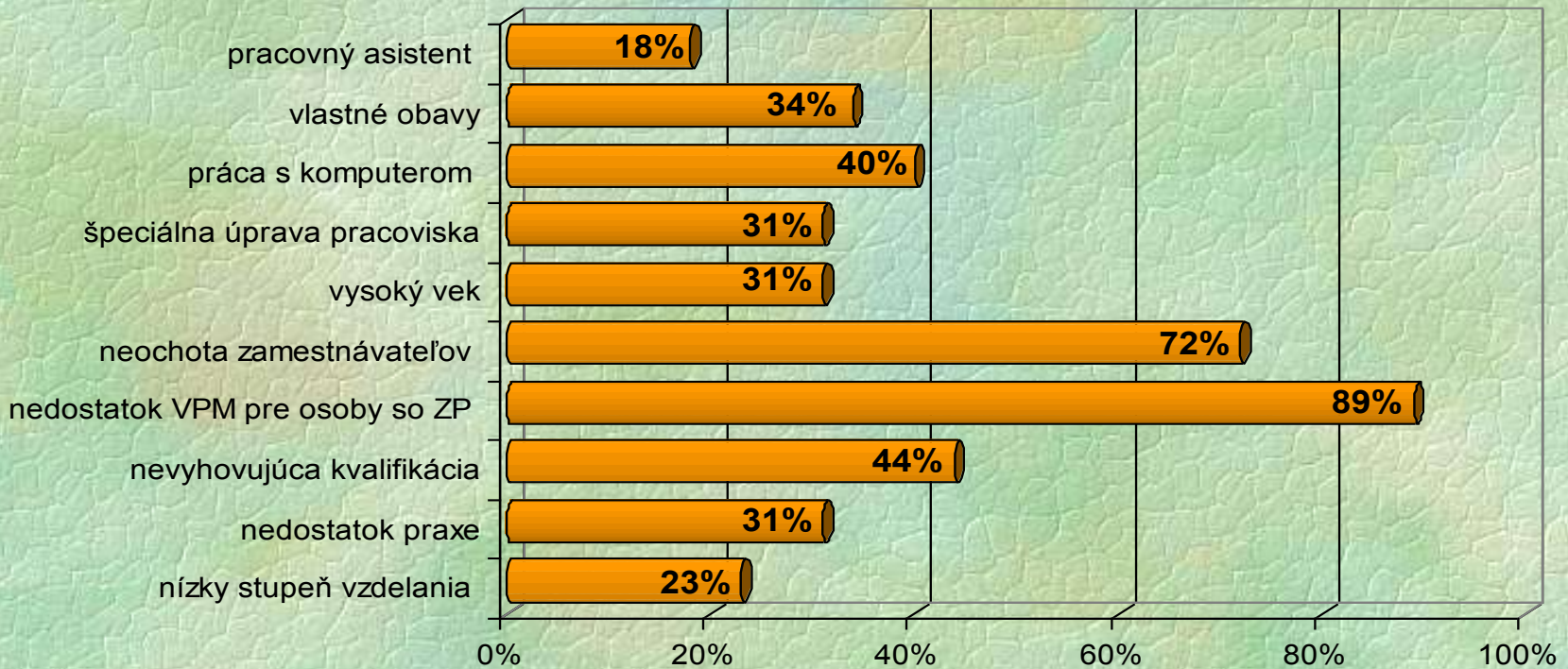
- Drvivá väčšina respondentov (75%) pred stavom nezamestnanosti vykonávala prácu na nechránenom pracovisku u zamestnávateľa, každý deviaty (11%) pracoval v chránenej dielni, u každého dvanásteho respondenta (8%) miestom výkonu bolo chránené pracovisko u zamestnávateľa a 4% respondentov vykonávalo samostatnú zárobkovú činnosť
- Takmer každý ôsmy respondent pracoval ako administratívny pracovník (trieda KZAM -nižší administratívni pracovníci), 40% respondentov pracovalo ako kvalifikovaní robotníci a robotníci pri obsluhu strojov a zariadení. Každý jedenásty respondent pracoval v sfére poskytovania rehabilitačných služieb
- Zamestnanie každého tretieho respondenta svojou povahou patrilo do sekundárneho trhu práce (práce pomocného charakteru s nízkymi nárokmi na kvalifikačné predpoklady a nízkymi mzdami)

Spôsoby hľadania zamestnania

- Respondenti s vyšším vzdelaním využívajú širšiu paletu „mediátorov“ zamestnania v porovnaní s respondentmi s nižším vzdelaním
- U všetkých vzdelanostných skupín ako jeden z hlavných „mediátorov“ zamestnania vystupujú verejné služby zamestnanosti
- Všetky vzdelanostné skupiny pri hľadaní zamestnania sa v najvyššej miere spoliehajú na neformálne sociálne siete
- Na inštitucionálnu pomoc (UPSVR a UNSS) sa spoliehajú najmä nevidiaci respondenti
- Na strane druhej nevidiaci respondenti sa najmenej spoliehajú na pomoc príbuzných a známych
- Využívanie aktívnych foriem hľadania zamestnania (podávanie a sledovanie inzerátov a osobná návšteva zamestnávateľov) je charakteristická najmä pre slabozrakých respondentov

Vnímanie bariér pracovného uplatnenia

- Nevidiaci respondenti intenzívnejšie ako iné skupiny respondentov vnímajú nevyhovujúcu kvalifikáciu ako rozhodujúci faktor pracovného uplatnenia
- U nevidiacich respondentov akútnejšie ako u iných skupín respondentov rezonovala potreba pracovnej asistencie pre úspešnú integráciu do pracovného života
- Faktor nevyhovujúcej kvalifikácie rezonoval najmä u respondentov s nízkym (základným) vzdelaním
- Bez výrazných kvantitatívnych odlišností boli vnímané všetkými vzdelanostnými skupinami respondentov faktory nedostatku pracovných miest pre zrakovo postihnuté osoby a faktor nízkej senzibility zamestnávateľov k zamestnávaniu zrakovo handicapovaných ľudí.

Aktivity, ktoré sú ochotní realizovať respondenti pre získanie zamestnania

